

Interne mededeling

Aan	Leentje Savelsberg	Datum	1 april 2014
Onderwerp	Waterparagraaf 'Bedrijventerrein Oudenrijn'	Van	Stephan de Bruin
		Doorkiesnummer	030-2863739
		E-mail	s.de.bruin@utrecht.nl

Aanleiding

Door een ruimtelijk plan kunnen de belangen en het functioneren van het watersysteem en de waterketen onder druk komen te staan. Het doel van de 'Watertoets' is het waarborgen van watergerelateerd beleid en beheer door ruimtelijke ontwikkelingen vroegtijdig, expliciet en evenwichtig te toetsen aan de relevante ruimtelijke plannen en besluiten van Rijk, provincies en gemeenten.

Ruimtelijke plannen moeten wettelijk voorzien zijn van een 'Waterparagraaf', een ruimtelijke onderbouwing van de huidige en toekomstige waterhuishoudkundige situatie. Met de watertoets worden de waterhuishoudkundige gevolgen van een plan vroegtijdig inzichtelijk gemaakt, de afwegingen expliciet en toetsbaar vastgelegd en het wateradvies van de waterbeheerder opgenomen. Door afstemming met de waterbeheerder(s) wordt voorkomen dat door een ruimtelijke ontwikkeling de kansen voor de waterhuishouding niet worden benut en de bedreigingen niet worden herkend. Door de bestaande (geo)hydrologische situatie en randvoorwaarden, de geplande ontwikkeling en de ruimtelijke consequenties ten aanzien van de waterhuishouding te analyseren, kan het streven naar een duurzaam en robuust watersysteem vroegtijdig in het ontwerpproces worden geïntegreerd.

Deze waterparagraaf is opgesteld voor bedrijventerrein Oudenrijn in De Meern te gemeente Utrecht. Door REO wordt een beheerbestemmingsplan opgesteld om de bestaande situatie vast te leggen. Beheergebieden zijn gebieden of wijken waar geen grote ontwikkelingen meer plaatsvinden. Deze waterparagraaf beschrijft de bestaande waterhuishoudkundige- en rioleringsituatie van het bedrijventerrein Oudenrijn zodat eventuele ontwikkelingen optimaal op het lokale watersysteem kunnen worden afgestemd.

Beleidskader

In het algemeen is het beleid van het Rijk, de provincie Utrecht, de gemeente Utrecht en het waterschap HDSR gericht op een duurzaam en robuust waterbeheer. Bij ruimtelijke ontwikkelingen worden (indien doelmatig) de waterkwaliteitstrits 'gescheiden inzamelen-gescheiden afvoeren-gescheiden verwerken' en de waterkwantiteitstrits 'water vasthouden-bergen-vertraagd afvoeren' gehanteerd. Dit beleid is per overheidsniveau in de onderstaande beleidsdocumenten verankerd:

- o Rijksbeleid: Nationaal Waterplan, WB21, NBW, Waterwet, etc.;
- o Provinciaal beleid: Nota Planbeoordeling, Waterhuishoudingsplan, Beleidsplan Milieu en Water, Streekplan, etc.;
- o Gemeentelijk beleid: Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2011-2014 ^[1];
- o Waterschapsbeleid: Waterbeheerplan 2010-2015, Beleidsregels 2010 Keur 2009, Keur ^[2].

^[1] De gemeente heeft de zorgplicht voor de inzameling en het transport van afvalwater, het inzamelen en verwerken van overtollig hemelwater en het voorkomen van structurele grondwateroverlast.

Het actuele beleid hiervoor is vastgelegd in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2011-2014. De ontwerpeisen zijn opgenomen in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte, onderdeel riolen, rioolgemalen en drainage (versie 18 april 2013, www.utrecht.nl). Daarnaast stelt de gemeente eisen aan het ontwerp van watergangen waarvan zij eigenaar of beheerder is of wordt.

^[2] Zie bijgevoegde bijlage 'Beleidskader HDSR' voor een toelichting op deze planfiguren.

[3] Het waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) heeft de zorg voor het kwantiteits- en kwaliteitsbeheer van het oppervlaktewater in het plangebied. Het beleid en de regels van het waterschap zijn vastgelegd in diverse wetten en verordeningen. De belangrijkste verordening is de keur (www.hdsr.nl).

Betrokken partijen

In dit watertoetsproces participeren de volgende partijen:

Aanvrager: Gemeente Utrecht, Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling – Stedenbouw en Planologie

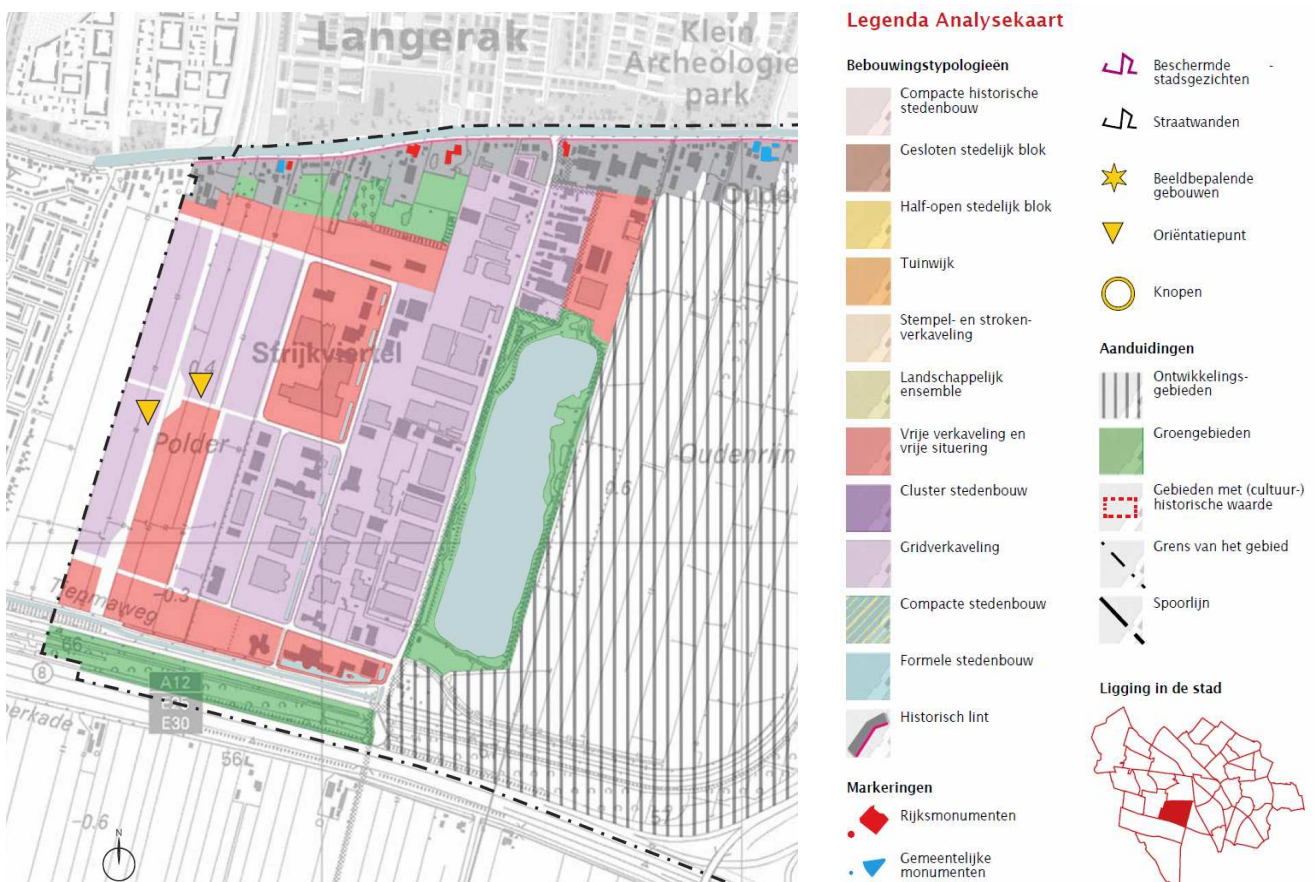
Opsteller: Gemeente Utrecht, Stadswerken – IBU Stadsingenieurs

Toetsers: Waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (beheerder oppervlaktewater)
Gemeente Utrecht, Stadswerken – Stedelijk Beheer (beheerder riolering, oppervlaktewater)

Actualisatie

Op 1 juli 2008 is de Wet ruimtelijke ordening (Wro) in werking getreden. In de Wro is de verplichting opgenomen bestemmingsplannen elke 10 jaar te herzien. De sanctie voor het niet tijdig herzien is dat er geen leges geheven mogen worden in gebieden waar oudere plannen gelden. De invoeringswet van de Wro heeft bepaald dat gemeenten vijf jaar, dus tot 1 juli 2013, de tijd hebben om aan de wettelijke eis te voldoen dat bestemmingsplannen niet ouder dan 10 jaar mogen zijn.

Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Wro zijn al veel bestemmingsplannen geactualiseerd. Dat gebeurde op basis van de notitie 'Bestemmingsplannen actualiseren, productie tot 2010' (2002), waarin het actualiseringsprogramma wordt weergegeven en de kosten voor het actualiseren.

figuur 1 – Analysekaart Oudenrijn (bron: GU, Welstandsnota, juni 2004)

In het kader van deze actualisatieopgave zijn beheerbestemmingsplan opgesteld waarin enkel de bestaande situatie is vastgelegd. Voor ruimtelijke ontwikkelingen zijn specifieke bestemmingsplannen opgesteld. Als gevolg van lokale ontwikkelingen kon een deel van de stad niet worden meegenomen in de wijkbestemmingsplannen. Om de bestemmingen van deze resterende gebieden toch te kunnen actualiseren, zijn twee 'veegbestemmingsplannen' opgesteld: Stad en Leidsche Rijn. In deze veegbestemmingsplannen zijn alle gebieden zijn opgenomen die buiten de wijkbestemmingsplannen zijn gehouden (zie bijgevoegde verbeeldingen).

Plangebied

Het plangebied omvat het gehele bedrijventerrein Oudenrijn en wordt globaal begrenst door de Leidsche Rijn aan de noordzijde, Strijkviertel aan de oostzijde, de Heijcopperkade aan de zuidzijde, en de watergang langs de percelen aan de westzijde. Op figuur 1 zijn de contouren van het plangebied weergegeven middels de zwarte bolletjeslijn.

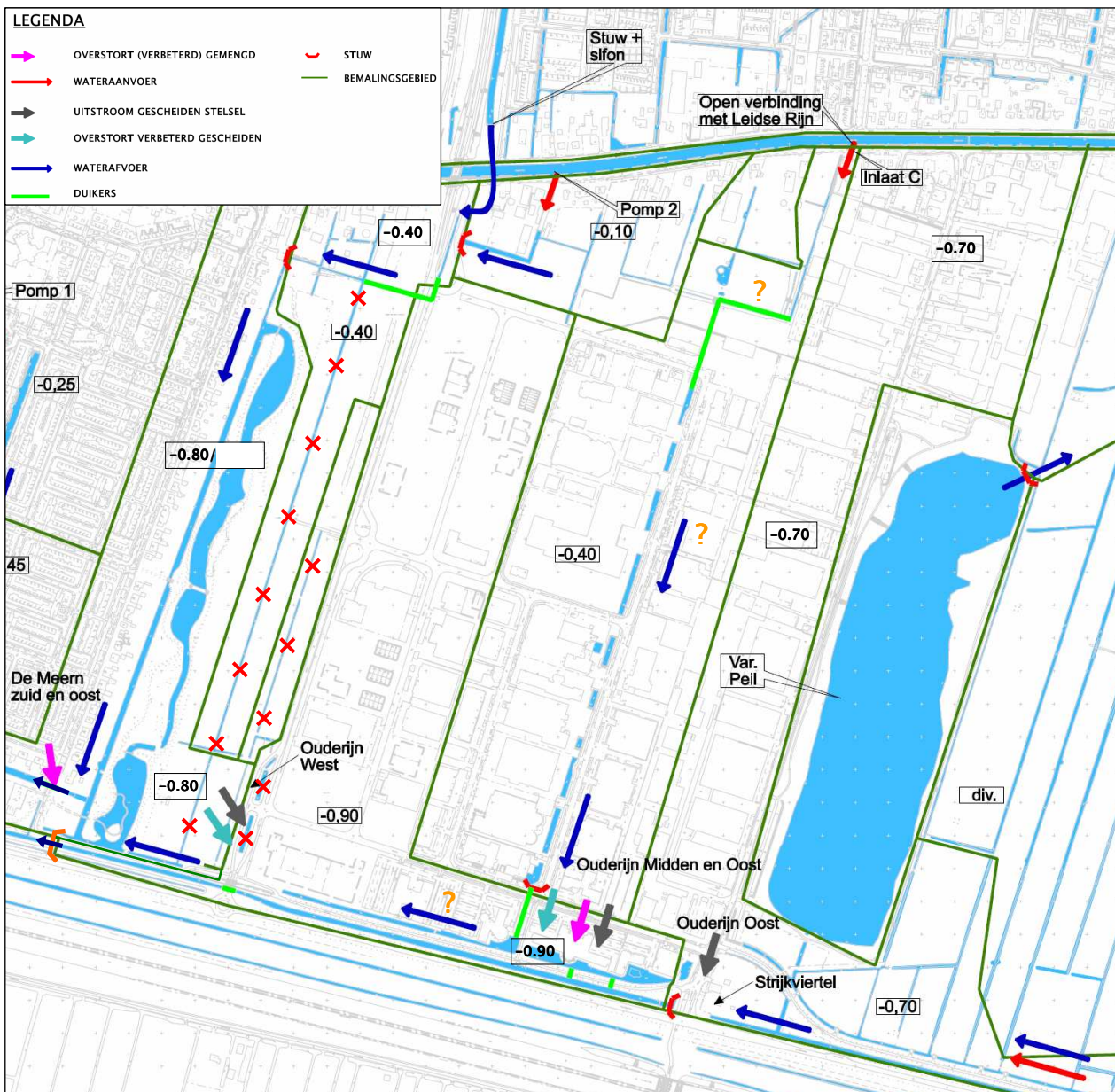
figuur 2 – plangebied ontwerpbestemmingsplan bedrijventerrein Oudenrijn (bron: REO, Verbeelding, januari 2014)

Waterhuishouding

Oppervlaktewater ^[4]

Het watersysteem in het plangebied omvat het volgende oppervlaktewater (met bijbehorende peilgebieden): de Leidsche Rijn (NAP -0.40 m), de watergangen tussen de Leidsche Rijn en de HOV-baan/halte De Woerd ten westen van de Oudenrijnseweg (NAP -0.40 m), de watergangen tussen de Leidsche Rijn en de HOV-baan Oudenrijn ten oosten van de Oudenrijnseweg (NAP -0.10 m), de watergang langs de Meentweg en de waterpartij in het Meentpark (NAP -0.80), de watergang met duikers langs de Molensteijn (NAP -0.40 m) en de singels langs het fietspad Tjepmaweg/ C.H. Letschertweg (NAP -0.90 m). De onderstaande schematisatie uit 2007 (figuur 3) bevat de inrichting van de waterhuishouding met de peilgebieden.

[4] Door HDSR wordt momenteel een nieuw peilbesluit voorbereid. De toekomstige inrichting en streefpeilen van de peilgebieden in en rondom het plangebied zijn sterk afhankelijk van de inhoud en de uitwerking van dit peilbesluit.

figuur 3 - Waterhuishouding bedrijventerrein Oudenrijn (bron: IBU, Schema waterhuishouding, november 2007)

De watergangen ten westen en ter plaatse van de Oudenrijneweg zijn bij het bouwrijpmaken van het aangrenzende bedrijventerrein en de aanleg van de rotonde gedempt. Het peilgebied van de watergang langs de Molensteijn (NAP -0.40 m) wordt gereguleerd middels een stuw in de inspectieput van de duiker Ø400 mm onder de Rijnzathe en het aangrenzende parkeerterrein.

Belangrijk aandachtspunt is het gebied tussen de Leidsche Rijn en de HOV-baan Oudenrijn ten oosten van de Oudenrijneweg met het peilgebied NAP -0.10 m (omgeving Beefland). De waterhuishouding rondom deze locatie is redelijk kwetsbaar, de maximale peilstijging van 0.3 m wordt in de huidige situatie al regelmatig bereikt. Bij de ontwikkeling van dit gebied –als uitwerking van het Masterplan Leidsche Rijn en de planvorming van het bedrijventerrein Oudenrijn–, dient een waterhuishoudkundig plan opgesteld te worden waarin de locatie en de aard en omvang van de vereiste compenserende maatregelen als gevolg van de toename van verhard oppervlak duidelijk uitgewerkt zijn. Een toename van de huidige maximale peilstijging zal niet toegestaan worden.

Functioneren

De doorvoer van water in het plangebied geschiedt globaal van noordelijke naar zuidelijke richting. Peilgebied NAP -0.10 m wordt gevoed vanuit de Leidsche Rijn. Peilgebied NAP -0.40 m wordt via een sifonconstructie (Ø400 mm) onder de Leidsche Rijn vanuit peilgebied Langerak (NAP +0.00/-0.30 m) voorzien van water. Onder vrijverval en via stuwen stroomt het wateroverschot (gebiedsvreemd en gebiedseigen water) via de primaire watergang langs de C.H. Letchertweg en de duikers onder de C.H. Letchertweg, de A12 en de Meerndijk in de Reijerscopsche polder en polder Bijleveld. Vanuit deze polder wordt het wateroverschot door het HDSR middels opmaling afgevoerd naar de Leidsche Rijn en het Amsterdam-Rijnkanaal.

Bij neerslaggebeurtenissen overeenkomend met de regenduurlijn T=10 (jaar) mag het waterbezwaar leiden tot een peilstijging van 0,3 m, bij neerslaggebeurtenissen overeenkomend met de regenduurlijn T=100 (jaar) is inundatie van het woongebied niet toegestaan.

Watersysteem Leidsche Rijn ^[5]

In het oorspronkelijke waterhuishoudkundige plan voor de VINEX-locatie Leidsche Rijn, getiteld 'Nieuwe stad, schoon water' (NSSW, 1997), was een omvangrijk zelfstandig functionerend watersysteem voorzien. Door hemelwater lokaal op te vangen en vast te houden in het lokale grond- en oppervlaktewatersysteem, zou aan- en afvoer van gebiedsvreemd en fosfaat/nutriëntenrijk water vanuit het Amsterdam-Rijnkanaal in een normaal hydrologisch jaar vrijwel niet nodig zijn. Uitgangspunt hierbij was dat door variatie in waterpeil en het rondpompen van oppervlaktewater stilstaand water (en zuurstofloosheid en muggenoverlast) vrijwel zou worden voorkomen.

Het oppervlaktewater in en rondom bedrijventerrein Oudenrijn maakte oorspronkelijk ook onderdeel uit van het oorspronkelijke watercirculatiesysteem Leidsche Rijn. Via sifons onder de Leidsche Rijn zou vanuit de peilgebieden in Langerak water worden aangevoerd, via een opvoergemaal nabij de Meerndijk en de Rijksstraatweg in Strijkviertel zou het wateroverschot richting de Haarrijnseplas gecirculeerd worden. Als gevolg van de economische crisis wordt de bouw van deze opvoergemalen en de benodigde watergangen voorlopig uit- zo niet afgesteld. De consequenties van dit besluit is dat de huidige waterhuishoudkundige inrichting van het plangebied in het komende decennium niet tot zeer beperkt zal wijzigen.

[5] De oorspronkelijke doelstellingen en visie van het waterhuishoudkundige systeem van de VINEX-locatie Leidsche Rijn zijn verwoord in het document 'Nieuwe stad, schoon water' (NSSW) uit 1997. Het document is opgesteld in opdracht van Projectbureau Leidsche Rijn (PBLR) door de Projectgroep Waterhuishouding.

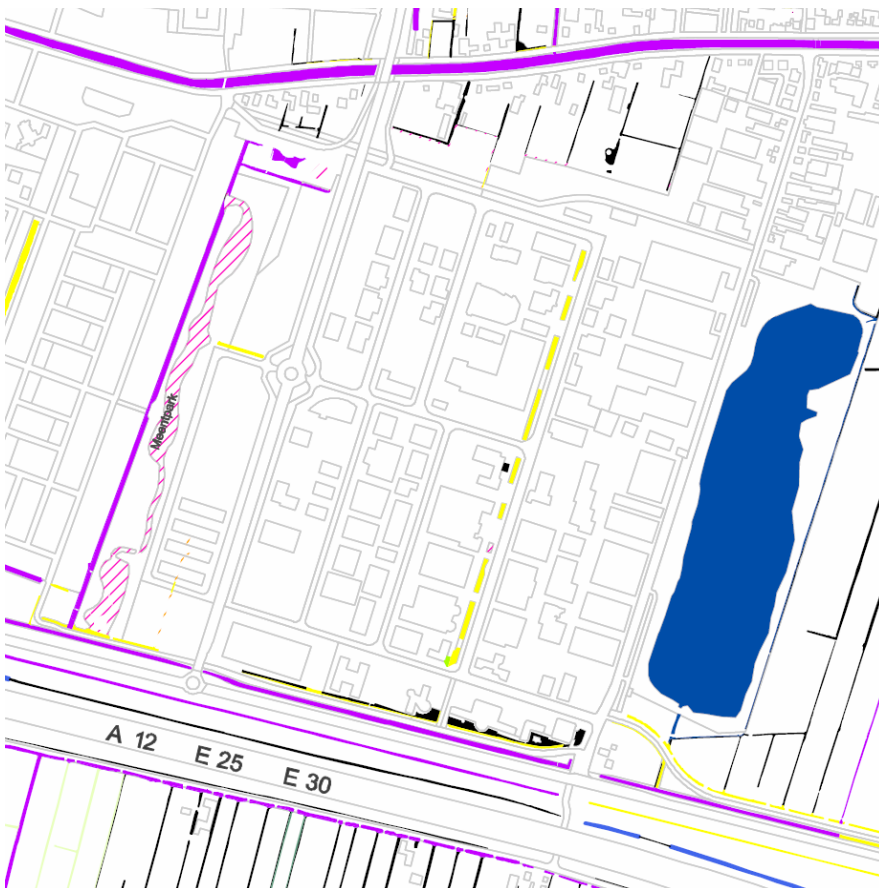
Gedurende de afgelopen 15 jaar zijn er diverse randvoorwaarden gewijzigd (financiën, inpasbaarheid) en is er meer kennis opgedaan over het functioneren van het systeem door onder andere metingen aan de aangelegde delen en studie. Dit vraagt om een heroriëntatie van de bestaande plannen.

In opdracht van PBLR en in samenwerking met Stadswerken van de gemeente Utrecht en het waterschap HDSR wordt door Wareco en een begeleidingscommissie een hernieuwde eindvisie voor het watersysteem opgesteld. Deze actualisatie moet recht doen aan de oorspronkelijke doelen en gewijzigde randvoorwaarden.

Beheer

Het plangebied ligt in het beheergebied van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, dit waterschap is bevoegd gezag voor de waterkeringen en het primaire oppervlaktewater (zie figuur 3, paarse arcering) in het plangebied en verantwoordelijk voor het functionele kwantiteits- en kwaliteitsbeheer ervan.

De gemeente Utrecht is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het tertiaire oppervlaktewater (zie figuur 3, gele arcering), inclusief de waterpartij in het Meentpark (roze streeparcering). Het water tussen de kantoorpanden en het fietspad Tjepmaweg is in beheer bij de aangrenzende bedrijven (zwarte arcering). Voor de zwemplas Strijkviertel is Recreatie Midden Nederland verantwoordelijk, voorheen Recreatieschap Stichtse Groenlanden (zie figuur 3, blauwe arcering).

figuur 4 - beheerders oppervlaktewater bedrijventerrein Oudenrijn (bron: SB, Beheerkaart watersysteem, juni 2010)

Ruimtelijke consequenties

Het functioneren van ondergrondse en bovengrondse voorzieningen ten behoeve van de inzameling en het transport van afvalwater, de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater en het voorkomen van structurele grondwateroverlast, dient te zijn gewaarborgd.

De mate van functioneren is afhankelijk van de conditie en de dimensies van de voorzieningen. Het huidige ruimtebeslag en afmetingen van bv. riolering, rioolgemalen, persleidingen, watergangen, wadi's en infiltratievoorzieningen is dus essentieel voor een goede systeemwerking. Verkleining of aanpassing hiervan (bv. het verwijderen van een greppel of wadi) heeft directe consequenties voor het functioneren van de voorzieningen en is niet toegestaan zonder compenserende maatregelen.

Status wadi's HOV-baan

De wadi's (voorzieningen voor de berging en infiltratie van hemelwater) die zich op bedrijventerrein Oudenrijn aan weerszijden van de HOV-baan bevinden, hebben geen formele ruimtelijk-juridische status. De groenstroken waarin deze wadi's aangelegd zijn, hebben enkel de bestemming 'Groen'. Hierdoor zijn de wadi's niet specifiek voor hun functie bestemd als 'Groen-Water' of 'Water'. De ervaring leert dat wadi's bij herinrichting van de openbare ruimte vaak moeten wijken voor bv. parkeerplaatsen of ander ruimtelijke claims. Door het dempen van wadi's kan de noodzakelijke verwerking van hemelwater en de robuustheid en duurzaamheid van het watersysteem onder druk komen te staan.

Beschermingszone

De status van watergangen is van belang voor de breedte van de beschermingszone. Een beschermingszone beoogt te voorkomen dat de stabiliteit van het profiel en/of de veiligheid wordt aangetast en de aan/afvoer en berging van water dan wel het onderhoud wordt gehinderd. Om het goed functioneren van de waterhuishouding te kunnen waarborgen, voert het waterschap onderhoudstaken uit en toetst of bij de aanleg van werken ter plaatse van oppervlaktewatergangen en in beschermingszones voldaan is aan de algemene en specifieke criteria.

De breedte van de beschermingszone aan weerszijden van oppervlaktewater is vastgelegd in de legger ^[6] van het HDSR en bedraagt voor primaire watergangen **5 m** en voor tertiaire ^[7] watergangen **2 m** vanuit de insteek (zie figuur 5). Deze beschermingszone's dienen in het bestemmingsplan als een dubbelbestemming ('waterstaat-water') te worden bestemd. Indien er werkzaamheden in de beschermingszone plaatsvinden, dan dient een watervergunning te worden aangevraagd.

^[6] Het onderscheid tussen primair, secundair en tertiair oppervlaktewater geldt enkel voor lokaal oppervlaktewater in beheer bij waterschap en gemeente. Door Rijkswaterstaat wordt op nationaal en interregionaal niveau een andere indeling gehanteerd.

^[7] Een legger is een verzameling kaarten waarin de afmetingen van elke watergang en elke kade en dijk precies zijn vastgelegd. Tegenwoordig gebeurt dit digitaal met Geografische Informatie Systemen. In de Keur en de leggers is tevens vastgelegd wie voor een watergang of -kering onderhoudsplichtig is en welke voorwaarden van toepassing zijn. Het waterschap controleert of aan deze verplichtingen is voldaan.

Kaderrichtlijn Water

In het plangebied bevindt zich de Leidsche Rijn. Dit oppervlaktewater is in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (EKRW) aangewezen als waterlichaam van het type M6b (Grote ondiepe Kanalen met scheepvaart) en heeft de EKRW-code NL14_16. De Leidsche Rijn wordt door het HDSR gekarakteriseerd als een kunstmatig, groot, ondiep kanaal dat vooral bestaat uit oppervlaktewater waarbij de herkomst wisselend is en de stromingsrichting gedurende het jaar kan omkeren.

Periodiek is er zichtbare stroming, vooral in de buurt van gemalen. Er is sprake van een belangrijke scheepvaartfunctie, het water heeft een bakvormige inrichting met abrupte overgangen van land naar water.

figuur 5 - ligging beschermingszones in plangebied (bron: HDSR, digitale legger)

Waterkeringen

'Regionale waterkering (genormeerd)'

Bedrijventerrein Oudenriijn grenst aan de noordzijde aan zuidelijke kade van de Leidsche Rijn (zie figuur 3, groene lijn met lichtblauwe zone). Deze kade is aangemerkt als waterkering met de status 'Regionale Waterkering (genormeerd)'. Waterkeringen met een belangrijke waterstaatkundige functie worden door de provincie –via de provinciale verordening en conform de IPO-richtlijn- aangewezen als genormeerde regionale waterkering. Daarbij wordt tevens het maatschappelijk gewenste beschermingsniveau vastgesteld (de veiligheidsnorm).

Dit beschermingsniveau wordt weergegeven in een veiligheidsklasse, die uitgedrukt wordt in de verwachte overschrijdingsfrequentie van inundatie van het door de waterkering beschermd gebied. Deze veiligheidsklasse wordt door de provincies bepaald op basis van een inschatting van de economische schade na het bezwijken van de waterkering. Hoe groter de gevolgen, hoe hoger de veiligheidsklasse.

In december 2008 is door HDSR het hoofdrapport ' Veiligheidstoetsing regionale waterkeringen – 1e Toetsronde genormeerde regionale waterkeringen HDSR' gepubliceerd. Hieruit blijkt dat de waterkering aan de zuidzijde van de Leidsche Rijn ('Leidsche Rijnkade Zuid') veiligheidsnorm I heeft met een overschrijdingsfrequentie van 1/10 jaar.

Dubbelbestemming

De waterkering 'Leidsche Rijnkade Zuid' heeft een kernzone (waterstaatszone) van 12 m (6 m aan weerszijden van as kering) en een beschermingszone van 50 m. De kernzone dient in het bestemmingsplan als 'waterstaatswerk-waterkering' (dubbelbestemming) te worden aangemerkt. Voor beide zones gelden voorschriften die in de legger zijn opgenomen. Werken zijn conform de keur vergunningsplichtig.

Tussen 1 oktober en 1 april mogen er geen werkzaamheden plaatsvinden die mogelijk het waterkerende vermogen van een waterkering negatief beïnvloeden. Het betreft met name werkzaamheden waarbij in of naast de waterkering wordt gegraven of waarbij de bekleding van het dijklichaam wordt veranderd.

'Niet-direct-kerende primaire waterkering'

In het plangebied bevindt zich ter plaatse van C.H. Letchertweg een primaire waterkering (type c) die de status van 'niet-direct-kerende primaire waterkering' heeft. Deze kering valt in de huidige situatie samen met de ds. M.L. Kinglaan, de C.H. Letchertweg en de Meerndijk en vormt de scheiding tussen de dijkringen 44 ^[9] en 14 ^[9]. Voor de werkzaamheden aan of nabij de primaire waterkering is op grond van de Waterwet een Watervergunning noodzakelijk ^[8]. Rijkswaterstaat is als waterkeringbeheerder de vergunningverlenende instantie. Nieuwe ontwikkelingen op of nabij de waterkering zullen door Rijkswaterstaat worden getoetst aan de hydraulische randvoorwaarden, de in 2009 vastgestelde legger en de leidraden VTV.

[8] De 'Keur' is alleen van toepassing op waterkeringen die door het waterschap HDSR beheerd worden.

[9] Dijkkring 44 vormt het stroomgebied van De Kromme Rijn en de Vecht en heeft een overschrijdingskans van eenmaal in de 1.250 jaar. Dijkkring 14 bevat geheel centraal Holland en heeft een overschrijdingskans van eenmaal in de 10.000 jaar. De kering tussen de dijkringen 14 en 44 garandeert de extra veiligheid tot een overschrijdingskans van eenmaal in de 10.000 jaar.

Dubbelbestemming

De niet-direct-kerende primaire waterkering (type c) heeft een kernzone, beschermingszone (vrijwaringszone-dijk) en buitenbeschermingszone van totaal ca. 175 m breed. De totale breedte van deze zones dient in het bestemmingsplan de dubbelbestemming 'waterstaatswerk-waterkering' te krijgen. Binnen dit gebied kunnen nieuwe ontwikkelingen van invloed zijn op de waterkering, vandaar dat Rijkswaterstaat bevoegd is eventueel eisen en randvoorwaarden aan functies en bestemmingen te stellen. De breedte van de zones is afhankelijk van de locatie en is vastgelegd in de bijbehorende legger uit 2009. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in deze zone is advies van de waterkeringbeheerder RWS vereist.

Tussen 1 oktober en 1 april mogen er geen werkzaamheden plaatsvinden die mogelijk het waterkerende vermogen van een waterkering negatief beïnvloeden. Het betreft met name werkzaamheden waarbij in of naast de waterkering wordt gegraven of waarbij de bekleding van het dijklichaam wordt veranderd.

Begripsbepaling

Een waterstaatswerk is een waterkering die als zodanig in de legger is aangegeven. In de beleidsregels wordt het waterstaatswerk onderscheiden in het dijklichaam en de aangrenzende zones (zie figuur 6). Het dijklichaam is gedefinieerd als “de kruin en de wederzijdse taluds van de waterkering met inbegrip van de bermen tot aan de teen van de waterkering of tot aan de bodem van de naastliggende watergangen en de daarin of daaraan aangebrachte werken”. Wanneer geen sprake is van een talud is het dijklichaam gelijk aan het waterstaatswerk. Het leggerprofiel is het minimale profiel waaraan een waterkering in elk geval dient te voldoen en dat in de legger is vastgelegd.

In de keur wordt uitgegaan van een systeem van kernzones, beschermings- en buitenbeschermingszones. De kernzone is de zone waarin de waterkering zelf ligt, daar gelden de strengste regels. De (buiten)-beschermingszones bevinden zich bezijden de kernzone, in de beschermingszone gelden minder strenge regels (zie figuur 6). Binnen de beschermingszones mag zonder ontheffing van het hoogheemraadschap niets worden gebouwd en opgeslagen worden. Voorkomen moet worden dat de stabiliteit van het profiel en/of de veiligheid ervan wordt aangetast, de berging (incl. aan- en afvoer) van de watergang wordt verminderd of het onderhoud wordt gehinderd. Ter bescherming van het waterstaatswerk waterkering zijn voorschriften krachtens de keur van toepassing.

figuur 6 – principeprofiel beschermingszone waterstaatswerk (bron: HDSR- april 2011)

Waterwet

Op 22 december 2009 is de Waterwet in werking getreden. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. De Waterwet kent één watervergunning.

Niet elke activiteit in het watersysteem is vergunningsplichtig. Vaak is voor minder ingrijpende activiteiten een melding voldoende, maar de melder moet wel voldoen aan algemene regels zoals opgenomen in het Waterbesluit, de Waterregeling of een verordening van het waterschap (de keur) of de provincie. Een watermeldingsplicht kan ook voortvloeien uit bijvoorbeeld het Activiteitenbesluit, het Besluit lozing afvalwater huishoudens (Blah) of het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blib). Veel activiteiten vallen onder algemene regels, waardoor geen watervergunning nodig is en veelal met een melding kan worden volstaan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen met consequenties voor het watersysteem dient vooraf contact met de gemeente (als het overheidsloket) of direct met het bevoegde gezag (Rijkswaterstaat, waterschap of provincie) te worden opgenomen.

Keur HDSR 2009

Het beleid en de regels van het waterschap zijn vastgelegd in diverse wetten en verordeningen. Aanpassingen aan het bestaande waterhuishoudingsstelsel moeten door het Hoogheemraadschap worden vergund. Er geldt een vergunningsplicht op grond van de belangrijkste verordening, de "Keur" (ex artikel 77 en 80 van de Waterschapswet).

In de Keur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 2009 staan verboden en geboden die betrekking hebben op oppervlaktewatergangen, waterkeringen en grondwater. De verboden betreffen die handelingen en gedragingen die in principe onwenselijk zijn voor de constructie of de functie van oppervlaktewatergangen, waterkeringen of grondwatergangen. De geboden geven de verplichtingen aan om deze waterstaatswerken in stand te houden. Een gebod kan bijvoorbeeld betrekking hebben op een onderhoudsverplichting.

In de keur wordt uitgegaan van een systeem van kernzones (de fysieke kering) en beschermingszones (zie figuur 3). Een beschermingszone is een aan een waterstaatswerk grenzende zone die als zodanig in de legger is opgenomen en waarvoor ter bescherming van dat waterstaatswerk voorschriften krachtens de Keur van toepassing zijn. Het komt erop neer dat binnen de beschermingszone niet zonder ontheffing van het Waterschap gebouwd en opgeslagen mag worden. De genoemde bepaling beoogt te voorkomen dat de stabiliteit van het profiel en/of veiligheid wordt aangetast, de aan- en/of afvoer en/of berging van water wordt gehinderd dan wel het onderhoud wordt gehinderd.

Eventuele vergunningen worden alleen verleend als waterstaatkundige belangen niet in het gedrang komen. Bij het verlenen van een vergunning worden deze belangen altijd afgewogen. Daarnaast moet rekening gehouden worden met de verbrede doelstellingen van de Waterwet te weten de samenhang met chemische en ecologische aspecten en de vervulling van maatschappelijke functies van watersystemen.

Algemene regels Keur HDSR 2009

In principe zijn alle activiteiten die van invloed (kunnen) zijn op waterstaatswerken volgens de Keur verboden. Onder bepaalde voorwaarden kunnen, voor specifieke activiteiten, ontheffingen van die verboden worden verleend.

De ervaring leert dat bepaalde, regelmatig voorkomende activiteiten weinig invloed hebben op de staat van oppervlaktewaterlichamen en/of waterkeringen in het beheersgebied van De Stichtse Rijnlanden. Door het stellen van algemene regels zijn de betreffende activiteiten niet langer vergunningsplichtig, maar moeten ze wel worden gemeld. De algemene regels behorend bij de Keur van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 2009 hebben betrekking op de kern- en beschermingszones van primaire, secundaire en tertiaire oppervlaktewaterlichamen en waterkeringen.

Watervergunning

Ten behoeve van het dempen en graven, aanleggen van vloeders en steigers en bouwen in en langs water is een Watervergunning van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden noodzakelijk. Alle wateraspecten (inclusief de Keur-aspecten) worden in de watervergunning geregeld.

Ook tijdelijke onttrekkingen van grondwater tijdens bouwwerkzaamheden zijn vergunningsplichtig, evenals tijdelijke lozing van bemalingswater op oppervlaktewater. Ook rechtstreekse afvoer van hemelwater naar oppervlaktewater is vergunning- of meldingsplichtig in het kader van de Waterwet.

Het toepassen van uitlogende materialen (lood, koper, zink en bitumen) zonder KOMO-keurmerk voor verhardingen die rechtstreeks lozen op oppervlaktewater is niet toegestaan.

Grondwater

Zorgplicht

De gemeente heeft per 1 januari 2008, voortkomend uit de nieuwe wet 'Verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken', de zorgplicht om in openbaar gemeentelijk gebied maatregelen te treffen om "structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of beperken'. Dit is alleen zo als het nemen van maatregelen doelmatig is en het niet onder de verantwoordelijkheid van het waterschap of de provincie valt. De nieuwe gemeentelijke grondwaterzorgplicht stelt de gemeente Utrecht beter in staat een bijdrage te leveren aan de aanpak van grondwaterproblemen in het bebouwd gebied.

Verantwoordelijkheden

De zorgplicht heeft het karakter van een inspanningsplicht. Dat wil zeggen dat de gemeente niet verantwoordelijk is voor handhaving van het grondwaterpeil in bebouwd gebied. De wetgeving geeft aan dat de burger met grondwateroverlast bij de gemeente met zijn probleem terecht moet kunnen: de gemeente is het eerste aanspreekpunt voor de burger.

De perceelseigenaar is op eigen terrein zelf verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen tegen grondwateroverlast. Deze verantwoordelijkheid geldt ook voor de gemeente als eigenaar van de openbare ruimte. De perceelseigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel, voor zover deze problemen niet aantoonbaar worden veroorzaakt door onrechtmatig handelen of nalaten van de buur (overheid of particulier). Bij grondwaterproblemen mag dus in de eerste plaats van de perceelseigenaar worden verwacht, dat hij de vereiste waterhuishoudkundige en/of bouwkundige maatregelen neemt.

Criterium

Een droge ondergrond is een belangrijke randvoorwaarde voor het faciliteren van een bestemming van een gebied. Voldoende drooglegging en ontwateringsdiepte in een plangebied is van groot belang om overstroming (inundatie) en grondwateroverlast te voorkomen.

Grondwater wordt in de openbare ruimte door de gemeente als overtollig beschouwd indien het ontwateringscriterium van 0,7 meter beneden de as van de weg gedurende meerdere jaren langer dan vijf aaneengesloten dagen per jaar wordt overschreden en als dit daadwerkelijk als grondwateroverlast wordt ervaren. Voor grootschalig openbaar groen en parken wordt gestreefd naar een ontwateringsdiepte van tenminste 0,5 m beneden maaiveld. Afhankelijk van de begroeiing kan hier in overleg met de groenbeheerder van worden afgeweken.

Grondwateroverlast

Met het bouwrijpmaken van de deelgebieden van Vleuterweide is een grootschalig drainagesysteem aangelegd. Deze drainagevoorzieningen dienen, gecombineerd met de benodigde grondverbetering, een minimale ontwateringsdiepte van 0,7 m te garanderen (zie 'criterium'). Het is niet bekend of er in Vleuterweide in de huidige situatie (gebruikersfase) sprake is van overtollig grondwater en structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand.

Onttrekkingen

De provincie Utrecht stelt met het strategisch grondwaterbeleid de kaders vast voor de uitvoering van het grondwaterbeheer door de waterschappen. Het waterschap is bevoegd gezag voor het verstrekken van vergunningen of het behandelen van meldingen ten behoeve van grondwateronttrekkingen (afhankelijk van hoeveelheden).

In het plangebied is geen grondwaterwin- of grondwaterbeschermingsgebied aanwezig, het bevindt zich buiten de Boringsvrije zone van het Grondwaterbeschermingsgebied van de waterwinlocatie De Meern of Leidsche Rijn.

1e watervoerend pakket

Het langjarige grondwaterregime in de diepere ondergrond wordt gereguleerd door de grondwaterstroming in het eerste watervoerend pakket (1WVP). De gemeente Utrecht beschikt sinds 1962 over een peilbuizenmeetnet. Sinds 2002 worden de grondwaterstanden automatisch opgeslagen door dataloggers die tweemaal per dag het grondwaterpeil registreren. Het doel van het meetnet is om informatie over de stijghoogten en stromingsrichting van het grondwater te verkrijgen.

De gemiddelde, langjarige grondwaterstanden van het 1WVP zijn afgeleid uit de dichtstbijzijnde peilbuizen en vastgelegd in de 'Grondwatercontourkaart gemeente Utrecht' (09-10- 2012). Op basis van deze kaart wordt voor het plangebied (van noord naar zuid) de volgende gemiddelde grondwaterstanden en seizoensvariatie verondersteld (zie figuur 7 voor een uitsnede ervan): droge periode (GLG) = NAP -0.4/-1.0 m, natte periode (GHG) = NAP -0.1/-0.8 m en gemiddeld (GGG) = NAP -0.3/-0.9 m. De grondwaterstroming is west/ noordwestelijk gericht. Er is sprake van een beperkt inzijsgebied, het oppervlaktewaterpeil ligt in droge perioden boven het grondwaterregime.

figuur 7 – isohypsen gemiddeld hoog grondwaterregime – GHG (bron: GU, 'Grondwatercontourkaart 09-10-2012)

Freatisch pakket

De momentane, freatische grondwaterstand is afhankelijk van het neerslagverloop, de bodemopbouw en de aard en omvang van afwatering- en ontwateringsvoorzieningen. Slecht doorlatende lagen als klei en veen belemmeren de interactie met het 1WVP en kunnen een lokale schijngrondwaterstand creëren.

Drooglegging en ontwateringsdiepte

De drooglegging, het verschil tussen maaiveld en streefpeil, dient conform de norm van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden minimaal 1,0 m te zijn. De ontwateringsdiepte, het hoogteverschil tussen maaiveld en de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG), dient conform de norm van de gemeente Utrecht minimaal 0,7 m te bedragen.

Volgens opgave van Stadswerken–Stedelijk Beheer van de gemeente Utrecht bedraagt de ontwateringsdiepte in het plangebied structureel minder dan 0,7 m en is er conform het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2011–2014 formeel sprake van een inzamelplicht voor overtollig grondwater. Met uitzondering van de wegen Gessel en de Boteyken (zuidelijk deel) en de busbaan Oudenrijn/ De Woerd, zijn er geen drainagevoorzieningen in het plangebied. Indien doelmatig zal bij rioolvervangingsmaatregelen getroffen dienen te worden waardoor er aan de zorgplicht voor het grondwater kan worden voldaan. Bij (sloop–nieuw)bouwplannen in het gebied is het van belang dat het vloerpeil goed gekozen wordt.

Riolering

De riolering op het bedrijventerrein Oudenrijn vormt het bemalingsgebied 37 (Oudenrijn) en is in verschillende fasen/ periodes aangelegd volgens de voor die tijd gangbare systeemkeuze. In figuur 8 zijn de essentiële objecten (gemalen en overstorten) van de stelsels weergegeven. Op basis van stelseltype en functioneren, kan de riolering in het plangebied op de volgende wijze onderverdeeld worden:

Riolering oostelijk deel:

De riolering in de wegen Leidsche Rijn, Strijkviertel, Rijnzathe, Molensteijn, Naamrijk en Veldzigt is een combinatie van verschillende type stelsels als gevolg van de gefaseerde ontwikkeling van het bedrijventerrein en het bouwrijpmaken ervan. In 1985 is onder de rijweg Leidsche Rijn een bergbezinkbassin (BBB) aangelegd waarbij het riool conform een 'verbeterd gemengd stelsel' ging functioneren. In 2004 is het gemengd riool in de weg Strijkviertel vervangen voor een gescheiden stelsel met een schoonhemelwaterriool (HS) gecombineerd met het afkoppelen van alle aangrenzende dakvlakken. Verontreinigde oppervlakken zoals rijbanen en parkeerterreinen moeten aangesloten te worden op het gemengde riool, schone oppervlakken zoals daken dienen naar het schoonhemelwaterriool af te voeren.

Het gemengd riool ten oosten van Strijkviertel op particulier terrein van 'Van de Tol Kraan- en transportbedrijf', 'J. & B. Grijpers' en 'Klop verhuur' is niet vervangen (zie figuur 8). Het gemengd riool op dit terrein is voorzien van een overstort (360010) op de oostelijk watergang nabij de hoogspanningsmast.

In 1989–1991 is in de wegen Rijnzathe en Molensteijn en in 1991 in de wegen Naamrijk en Veldzigt bij het bouwrijpmaken een verbeterd gescheiden stelsel (VGS) aangelegd. De 'first flush' van een forse regenbui wordt via rioolgemaal Strijkviertel en een persleiding langs de C.H. Letschertweg (zie figuur 8) en het Kloosterpark naar de RWZI De Meern verpompt, de 'last flush' (het overschot dat niet door het RG kan worden verwerkt) wordt via een overstort op de singel langs fietspad Tjepmaweg geloosd.

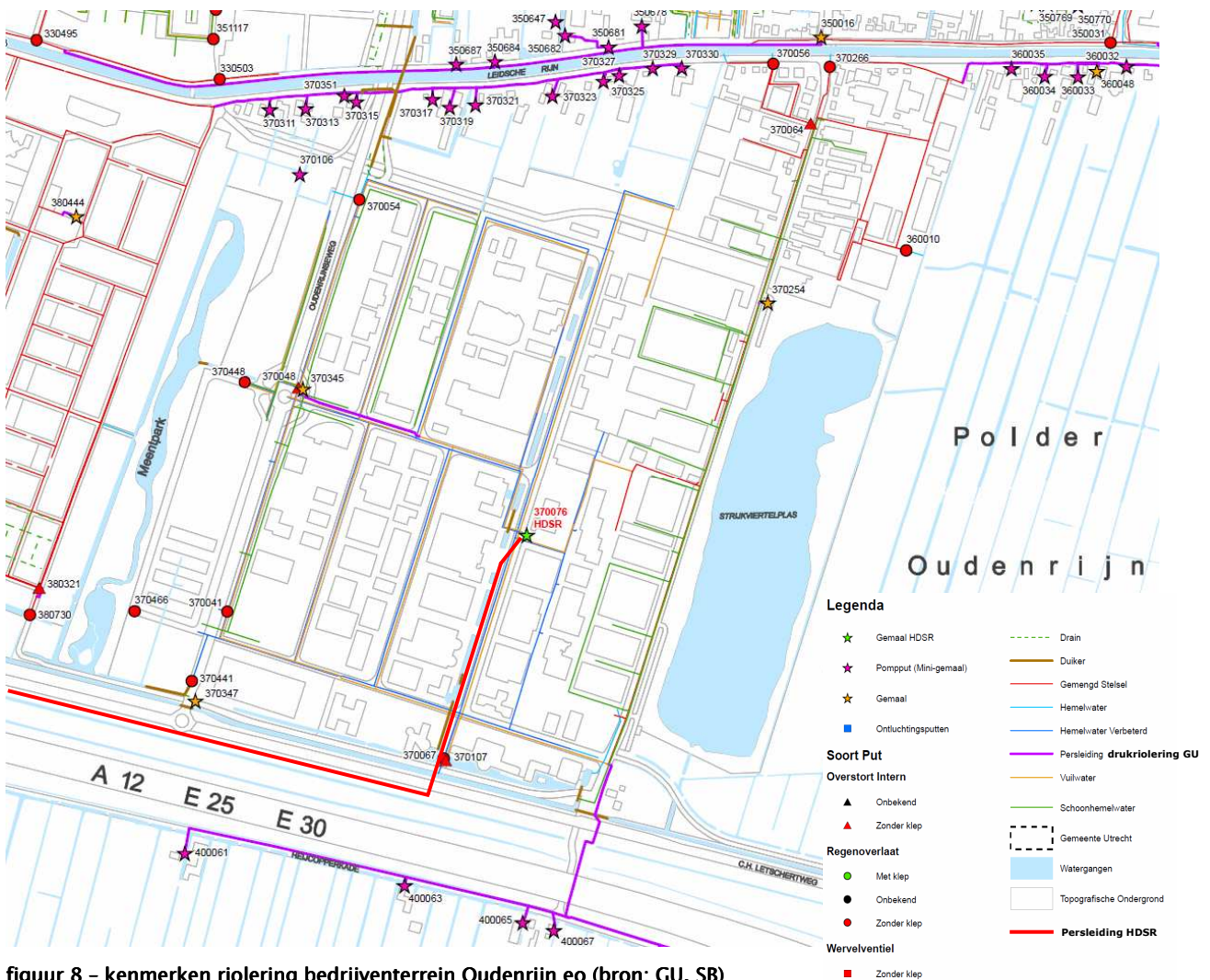
Ter hoogte van Strijkviertel nr. 247 bevindt zich rioolgemaal Strijkviertel (RG 370254). Dit RG verpompt het afvalwater in de aangrenzende benedenstroomse streng vanwaar het onder vrijverval via de Rijnzathe naar hoofdrioolgemaal Molensteijn (370076) afstroomt. Dit HRG staat tussen Molensteijn nr. 5 en 9 (zie figuur 8), het HDSR is eigenaar en verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud. Naar dit HRG stroomt ook het hemelwaterstelsel van het verbeterd gescheiden stelsel (VGS) in Oudenrijn af.

De overstorten van het gemengde stelsel bevinden zich aan de noordzijde ter hoogte van Rijksweg nr. 34 (370266, regulier) en nr. 36 (370056, externe drempel BBB) en aan de zuidzijde van het plangebied tussen Rijnzathe nr. 6 en 8 (370107). Zie figuur 8 voor de locaties van de overstorten en gemalen.

Riolering westelijk deel:

In 1996 is met het bouwrijpmaken van de wegen Molensteijn (westelijk deel), Damzigt, Landzigt en Naamrijk (westelijk deel) een gescheiden riool met drainage aangelegd. In 2003 is de HOV-baan Oudenrijn-De Woerd aangelegd, de afwatering ervan vindt plaats via wadi's (greppels met onderliggende drainage) aan de noordzijde (deel Oudenrijn) en aan weerszijden van de busbaan (deel Beefland-De Woerd). In 2004 en 2008 is met het bouwrijpmaken de riolering in de wegen Boyteken en Gessel gerealiseerd volgens het type verbeterd gescheiden stelsel (VGS). Naast een droogweerafvoer, een schoonhemelwaterafvoer (daken) en een vuilwaterafvoer (verhardingen) is er tevens drainage aangelegd.

De overstorten van het vuilhemelwaterstelsel (VH) zijn gesitueerd tussen Rijnzathe nr. 6 en 8 (370067), in de Gessel nabij nr. 59 (370466) en nr. 199 (370448) en in de Oudenrijnseweg nabij de fietstunnel (370441) en de HOV-baan (370054). Het schoonhemelwaterstelsel (HS) in Strijkviertel loost aan de zuidzijde van het plangebied vrij op de singels ten noorden van de C.H. Letschertweg. Zie figuur 8 voor de locaties van de overstorten.

figuur 8 – kenmerken riolering bedrijventerrein Oudenrijn eo (bron: GU, SB)

Op de hoek Strijkviertel–Rijnzathe bevindt zich in het gemengd riool het injectiepunt van de persleiding van het drukrioleringssysteem Heijcopperkade (zie figuur 8). De woningen Rijksstraatweg nr. 31 t/m 41A lozen op het gemengd riool van Leidsche Rijn, Strijkviertel en particulier terrein. De woningen Rijksstraatweg nr. 41 t/m 69A zijn aangesloten op een drukrioleringssysteem (zie figuur 8) dat het afvalwater loost op het gemengd riool in de Meentweg (onderdeel van bemalingsgebied 38). De persleiding vanuit bemalingsgebied 36 Strijkviertel prik in op de kelder van RG Strijkviertel (370254).

Nieuwe aansluitingen

Alle nieuwe vuil- en hemelwaterlozers dienen een aparte huisaansluiting te krijgen. Sinds 1 oktober 2012 wordt het aspect rioolaansluiting geregeld in de Omgevingsvergunning Bouw. Het aansluiten van het riool valt als activiteit onder het Bouwbesluit 2012 (waarin alle technische voorschriften voor riolering zijn overgeheveld vanuit de Bouwverordening en de Aansluitverordening) en daarmee onder de Wabo.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen rondom de straat Strijkviertel dienen schone oppervlakken (daken) op het schoonhemelwaterstelsel en vuile verhardingen op het gemengd stelsel te worden aangesloten. In het overig deel van het plangebied dienen verhardingen én daken naar het vuilhemelwaterstelsel af te voeren. Daken aangrenzend aan robuust oppervlaktewater dienen het hemelwater van daken direct op het oppervlaktewater te lozen.

Wateropgave

Uitvoering van de doelstellingen uit het gemeentelijk Afval-, hemel- en grondwaterplan komt in de praktijk neer op het gescheiden, duurzaam en robuust inzamelen, transporteren en verwerken van afvalwater en hemelwater. Bij ruimtelijke ontwikkelingen dienen (indien doelmatig) de waterkwaliteitstrits 'gescheiden inzamelen-gescheiden afvoeren-gescheiden verwerken' en de waterkwantiteitstrits 'water vasthouden-bergen-vertraagd afvoeren' gehanteerd te worden. Het doel van dit beleid is om de oorspronkelijke, voorstedelijke waterhuishouding zoveel mogelijk te benaderen en de bestaande riolering en zuivering zo min mogelijk te belasten met schoon hemelwater.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is de benodigde watercompensatie afhankelijk van de toename aan verhard, afvoerend oppervlak. Om de waterhuishouding op orde te houden en wateroverlast te voorkomen, zijn bij een verhardingstoename van meer dan 500 m² (de ondergrens voor watercompensatie binnen de bebouwde kom) maatregelen vereist. De kosten voor de compensatie zijn voor rekening van de ontwikkelaar.

Afkoppelen

De gemeente Utrecht wil ruimtelijke ontwikkelingen optimaal benutten om te komen tot een duurzame omgang met het hemelwater. Het zogenaamde afkoppelen is hierbij een duurzaam instrument om dit doel te bereiken. Bij afkoppelen worden daken en schone verhardingen van het gemengd stelsel afgekoppeld en aangesloten op voorzieningen om het hemelwater duurzaam te verwerken. Afkoppelen is erop gericht om de overstorten vanuit de riolering sterk te reduceren: het vermindert de belasting op het gemengd stelsel waardoor de overstortemissie bij hevige neerslag reduceert en de waterkwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater verbeterd. Bovendien wordt de rwzi minder belast met schoon hemelwater. Bij sloop-nieuwbouwprojecten in de wijk dient het hemelwater te worden afgekoppeld van de gemengde riolering en via voorzieningen apart en lokaal te worden ingezameld en verwerkt.

Persleiding HDSR

In het plangebied is een persleiding van het HDSR aanwezig. Het betreft de persleiding tussen het RG Molensteijn (370076) en de RWZI De Meern die globaal langs de C.H. Letschertweg en door het Kloosterpark is gesitueerd (zie figuur 8). Voor rioolpersleidingen is een beschermingszone van 5 meter van toepassing (2,5 meter vanuit as persleiding). Binnen de beschermingszone mogen geen graaf-, grond- of bouwwerkzaamheden plaatsvinden.